

حکمت آرمان خواهی و سیاست؛

در تمدن های باستانی

www.kotab.ir

← فهرست نویسی براساس اطلاعات فیفا →

- سرشناسه : نامدار، مظفر، ۱۳۳۵-
عنوان و نام پدیدآور : حکمت آرمان خواهی و سیاست؛ در تمدن های باستانی / نویسنده مظفر نامدار؛ ویراستار مهناز احدی، علیرضا الهدادی.
مشخصات نشر : تهران: بنیاد ایران شناسی، ۱۴۰۳.
مشخصات ظاهری : ۵۱۰ ص.
شابک : ۹۷۸-۶۲۲-۹۱۸۶۰-۴-۶
وضعیت فهرست نویسی : فیفا
یادداشت : کتابنامه.
عنوان دیگر : بنیاد ایران شناسی
موضوع : آرمان گرایی -- جنبه های سیاسی

Idealism (Social science) -- Political aspects

تمدن باستان -- جنبه های سیاسی

Civilization, Ancient -- Political aspects

BF۶۹۸/۳۵

۱۵۸۱۳۲

۶۱۳۸۱۴

فیفا

رده بندی کنگره

رده بندی دیویی

شماره کتابشناسی ملی

اطلاعات رکورد کتابشناسی

عنوان: حکمت آرمان خواهی و سیاست؛ در تمدن های باستانی

نویسنده: مظفر نامدار

ویراستار: مهناز احدی و علیرضا الهدادی

صفحه آرا: معصومه پورحجازی

طراح جلد: طاهره حسینی شکیب

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۹۱۸۶۰-۴-۶

ناشر: بنیاد ایران شناسی

نوبت چاپ: اول، ۱۴۰۳

شمارگان: ۲۰۰ نسخه

لیتوگرافی، چاپ و صحافی: مجتمع چاپ ایران کهن

کلیه حقوق مادی و معنوی این اثر متعلق به بنیاد ایران شناسی است.

نشانی: تهران، خیابان شیخ بهایی جنوبی، خیابان ایران شناسی، بنیاد ایران شناسی

۹.....	سخن ناشر.....
۱۱.....	پیشگفتار.....
۱۵.....	مقدمه: تمهیداتی در فهم ماهیت امر سیاسی به روایت غیر غربی.....
۳۱.....	بخش اول: حکمت آرمان خواهی و نظام شناخت عقلانی سیاست (تأملات نظری).....
۳۳.....	فصل اول: حکمت آرمان خواهی و شورش واقعی امر سیاسی.....
۴۵.....	فصل دوم: حکمت آرمان خواهی و عقل گرایی انتقادی تاریخ.....
۴۶.....	عقل گرایی انتقادی تاریخ.....
۴۹.....	حکمت آرمان خواهی و اندیشه‌های پنداری.....
۵۴.....	آرمان‌های مبتنی بر دانش‌ها و آرمان‌های مبتنی بر پنداشته‌ها.....
۵۷.....	آرمان خواهی، جزم جمعی و عقلانیت اجتماع سیاسی.....
۶۰.....	شکاف میان آرمان و عمل.....
۶۳.....	فصل سوم: سیاست به مثابه علم به حکمت آرمانی.....
	بخش دوم: حکمت آرمانی و نظام شناخت عقلانی سیاست در تمدن‌های باستانی (تأملات تاریخی).....
۷۵.....	تاریخی).....
۸۷.....	فصل اول: حکمت آرمان خواهی و سامان سیاسی در ایران باستان.....
۹۱.....	حکمت آرمان خواهی و نظم کیهانی در گستره تفکر مزدایی (برآمدن مفهوم شاهی).....
۹۷.....	هدف‌داری آفرینش و فرجام نیک آن.....
۱۰۴.....	انسان اورمزدی و هبوط از جهان دانش‌ها به جهان پنداشته‌ها.....
۱۱۰.....	طبقات اجتماعی و پارسایی مبتنی بر آن.....

۱۱۱.....	نخستین انسان، نخستین پیامبر و نخستین شهریار
۱۲۱.....	فراز و فرود ایران شهر و حکمت شهرداری
۱۳۳.....	ظهور زرتشت؛ پایان عصر شهرداری و آغاز عصر دین‌یاری
۱۳۹.....	زرتشت و مقابله با سنت جمشیدی
۱۴۲.....	زرتشت و آموزه‌های جهان جدید
۱۴۴.....	حکمت شهرداری و آرمان‌های پایان تاریخ

فصل دوم: حکمت آرمانی و سامان سیاسی در بین‌النهرین باستان..... ۱۴۷

۱۴۷.....	هلال حاصل‌خیز، تمدن‌های باستانی و سرچشمه‌های اندیشه اجتماعی
۱۵۰.....	روایت بین‌النهرینی هبوط آدم و الگوی سامان اجتماعی سومریان
۱۵۴.....	روایت بین‌النهرینی هبوط آدم و الگوی سامان سیاسی بابلیان
۱۵۶.....	انسان در اساطیر بابلی
۱۵۹.....	حماسه گیلگمش، بهشت طبیعی یا طبیعت بهشتی!
۱۶۳.....	گذار از اصل لذت به اصل واقعیت

فصل سوم: حکمت آرمان خواهی و سامان سیاسی در مصر باستان..... ۱۷۹

۱۸۰.....	رابطه انسان با خدا
۱۸۲.....	خدایان؛ نگهبانان سلطنت و حکومت و آموزنده دانش حصولی به انسان‌ها

فصل چهارم: حکمت آرمان خواهی و سامان سیاسی در چین باستان..... ۱۸۹

۱۹۳.....	حکمت آرمان خواهی و عصر طلایی در فرهنگ چینی
۲۰۱.....	حکمت آرمان خواهی و سامان سیاسی در باورهای مکتب فرقه کنفوسیوس
۲۰۶.....	انسان‌دلی، هماهنگی اخلاقی و شناخت انسان برتر
۲۱۱.....	حکمت آرمان خواهی در عصر فقدان شهریار آسمانی
۲۱۴.....	لائوتزه؛ انسان کامل و اصل بی‌کنشی
۲۲۰.....	لائوتزه؛ حکمت آرمان خواهی و آرمانی شدن طبیعت

فصل پنجم: حکمت آرمان خواهی و سامان سیاسی در هند باستان..... ۲۲۵

۲۲۹.....	عصر وداها، مکتب راه شناسایی و انسان‌گرایی هندویی
۲۳۵.....	تفسیرات رسمی از آیین پیدایش نظام طبقاتی در سامان اجتماعی و نظام سیاسی مکتب ودایی
۲۳۹.....	گردش ادواری هستی و بازپروری تاریخ در تفکر فلسفی هند
۲۴۶.....	اوپانیشاد و آغاز عصر اصلاحات، آزادسازی عقل از تفسیرهای رسمی و ظهور مکتب راه کار
۲۴۸.....	عالم صغیر و انسان اوپانیشادی
۲۵۳.....	دوره حماسی، حکومت پادشاهان فیلسوف و بازگشت به عصر طلایی
۲۶۱.....	آیین بودایی، مکتب راه عشق و محبت، عطش بودن و فرضیه رنج جهانی

فصل ششم: حکمت آرمان‌خواهی و سامان سیاسی در فرهنگ و تمدن یونان و روم.....	۲۶۹
هومر، حماسه تروا و گذار از «آرمان شهرداری» به «شهریار آرمانی».....	۲۷۲
اولیس، شهریار آرمانی و آرمان شهرداری غرب.....	۲۸۱
هزیود و نظریه اصالت تاریخ.....	۲۸۹
دولت‌شهر، تفکر طبیعت‌گرا و گذار از اسطوره و حماسه به فلسفه.....	۲۹۸
بنیان فلسفه پیش‌سقراطی و تضاد فوسیپس و نوموس.....	۳۰۴
فضیلت به‌مثابه هماهنگی کار و طبیعت.....	۳۰۴
افلاطون و بازگشت به حقایق متعالی در شناخت قابلیت و فضیلت.....	۳۱۲
معرفت‌شناسی افلاطونی، تردید در دانایی بشر و ضرورت بازگشت عقل به حقیقتی متعالی.....	۳۱۴
فلسفه، حبّ دانش حصولی و پایان تضاد طبیعت (فوسیپس) با قانون (نوموس).....	۳۲۴
نظریه مُثُل و بازگشت به حقیقت متعالی در هستی‌شناسی حکمت آرمان‌خواهی افلاطون.....	۳۲۹
جمهوری، گذار از دولت‌شهر در زمان به دولت‌شهر در اندیشه و آرمان.....	۳۳۶
سیاست‌مدار و نظام عقلانی سیاسی در عصر فقدان دولت حقیقی.....	۳۴۳
ماهیت سیاست در هستی‌شناسی کرونوسی و هستی‌شناسی ژئوسی.....	۳۵۰
قوانین؛ آرمان‌شهر هستی‌شناسی نظریه ژئوسی.....	۳۵۷
ارسطو و زوال حماسه دولت‌شهرهای آرمان‌شهرهای فلسفه یونان.....	۳۶۲
فصل هفتم: عصر یونانی مآبی در روم و هیبوط انسان از دولت شهر به دولت جهانی (حکمت آرمان‌خواهی و نظام شناخت عقلانی سیاست در مکتب‌های کلیه اپیکوری و رواقی).....	۳۶۷
اپیکوریان؛ غنیمت زمان حال و آرمان بی‌آرمانی.....	۳۷۰
شهر ژوپیتر و شهروند مدینه جهانی.....	۳۷۴
ویرزیل، تفسیر حماسی روم و بازسازی آرمان‌شهر تروا در ایتالیا.....	۳۸۲
مارکوس اورلیوس؛ فیلسوف طبیعت و تقدیر.....	۳۸۹
بخش سوم: جمع‌بندی (در جست‌وجوی معرفت و بصیرتی دیگر در سیاست).....	۳۹۷
عصر اساطیر و آرمان‌شهرهای شاعران و کاهنان (بین‌النهرین و مصر).....	۴۰۷
عصر حکمت و آرمان‌شهر شهریان (چین، هند، ایران).....	۴۱۱
عصر طبیعت و مابعدالطبیعه و آرمان‌شهرهای فیلسوفان (یونان و روم).....	۴۱۸
رهیافت‌های نهایی.....	۴۲۸
هیبوط، هولناکی جهان و ناتوانی انسان.....	۴۳۶
سیاست؛ معرفتی در حال انکشاف.....	۴۴۳
خرد انتظار و صورت‌بندی‌های دانایی.....	۴۴۸
صورت‌بندی‌های توحیدی دانایی و جهان به‌مثابه تاریخ.....	۴۵۷

- ۴۶۷..... همسانی خدا و انسان و تناقض شرارت ذاتی انسان در آیین یهود
- ۴۷۳..... اورشلیم زمینی، شهر خدا، ظهور مسیحا و بازگشت به خودآگاهی توحیدی
- ۴۸۰..... دنیایی مبتنی بر طبیعت یهودی و تاریخ مسیحی
- ۴۹۵..... کتابنامه

www.ketab.ir

در تعلیمات رسمی علوم سیاسی در دانشگاه‌های ایران، تعریف سیاست ناظر به کسب، حفظ و بسط قدرت و نهادهای ساخت قدرت و تاریخ اندیشه و فلسفه سیاسی در سیطره تاریخ فکر غربی است. روایت روشمند و مستندی از تاریخ معرفت سیاسی در سایر جوامع بشری مخصوصاً تمدن‌های باستانی که دوام فرهنگی و سیاسی آنها به مراتب از قدمت و اصالت عمیق‌تری از تمدن غرب برخوردار است، به‌ندرت ارائه می‌شود. به‌عبارتی، ما روایت عمیق، دقیق، معتبر و مستندی از تاریخ معرفت سیاسی در جوامع غیر غربی نداریم. مورخین غربی تاریخ اندیشه سیاسی، در آنجایی هم که تأملاتی در تاریخ معرفت سیاسی در ادیان شرقی و حکمت شرقی داشته‌اند، بیش از هر چیز این معرفت‌ها را در قالب یک کیش با مجموعه‌ای از عقاید جزئی به تصویر کشیدند و نظم اجتماعی و سیاسی این معارف را یا از روی عمد و یا جهل، به حساب نیاوردن، به حساب نیاوردن آموزه‌های معرفت سیاسی در تمدن‌های غیر غربی را در خوشبینانه‌ترین داوری‌ها در تاریخ‌نگاری‌های فکر؛ باید کار نسنجیده‌ای به حساب آورد. اگر چه ممکن است عده‌ای معتقد باشند دلیل به حساب نیاوردن آموزه‌های معرفت سیاسی در تمدن‌های غیر غربی؛ ترس فیلسوفان غربی از رقبای فلسفی در شرق و علت پنهان کردن آموزه‌های سیاسی آنها ضرر دیدن هم‌کیشان‌شان به‌خاطر ایمان ضعیف آنها بود.

این اثر ناظر به این غفلت تاریخی است. نویسنده در این اثر تلاش کرده است که منزلت سیاست را در تاروپود فکر اجتماعی این جوامع که نقش بی‌بدیلی در رشد معرفت سیاسی در تاریخ بشر داشته‌اند را نشان دهد. حکمت آرمان‌خواهی و نظام شناخت عقلانی امر سیاسی در شرق و تفاوت بنیادین آن با امرسیاسی در غرب مراد اصلی و نقطه عزم بررسی‌های تاریخی این اثر است که امیدواریم در شناسایی و رشد تاریخ فکر سیاسی در کشور عزیز ما کمک کند و نسل حاضر و آینده ایران را با فرهنگ و تمدن ما و آبشخورهای آن بیشتر آشنا کند.

این اثر، رسالهٔ دکترای تخصصی نویسنده در گرایش اندیشه سیاسی رشتهٔ علوم سیاسی است و با وجودی که از تاریخ نگارش آن بیش از پانزده سال گذشته است و در این سال‌ها منابع جدیدتری که در تحکیم دیدگاه‌های این اثر ممکن بود مؤثر باشد؛ به بازار آمده اما تشخیص داده شد که در ترکیب آن جز در موارد محدودی، تغییری ایجاد نشود.

ساماندهی اولیه این اثر در حد تاریخ دگرگونی‌های فکر سیاسی در محدودهٔ چهار دستگاه نمادین حل منازعات اجتماعی در تحولات تاریخی بود. در مقدمه و بعضی از فصول بخش اول اثر، این چهار دستگاه نمادین توصیف شده است. آنچه در این اثر مورد بررسی قرار گرفته است تنها مربوط به حوزه تمدن‌های باستانی است و حوزه حقوق طبیعی، ادیان ابراهیمی و دوران جدید (ایدئولوژی و اتوپیا) به فرصت دیگری سپرده شد.

اگر عقده‌ای از معرفت سیاسی در این رساله گشوده شود حاصل بهره‌گیری از خرمن معرفت اساتیدی است که از دبستان تا دانشگاه سال‌ها در محضر آنها نگارنده بهره‌ای از معرفت اندوخت. هرچند نام بردن آنها غیر ممکن است اما یاد آنها مخصوصاً سرکارخانم اخلاقی معلم ابتدایی دبستان منوچهری رشت و استاد علی‌رضا هابد لاتی دبیر دبیرستان نصرت مشکوه رشت و مرحوم آیه الله عمید زنجانی در دانشگاه تهران، فرامرز رفیع‌پور در دانشگاه شهید بهشتی همیشه مایه شکرگزاری و آرامش خاطر است. به شکرانهٔ فیض از این اساتید، سپاس خود را نثار اساتید گرانقدرم زنده‌یاد مرحوم دکتر کریم مجتهدی و دکتر رضا داوری در کفایتی که راهنمایی و مشاورهٔ این رساله را بر عهده داشتند، خواهم کرد که برای نگارنده الگوی معرفت معهود، موشکافی‌های علمی و ایران‌دوستی بوده و هستند و اگر راهنمایی‌ها و مشاوره‌های این بزرگواران نبود، دقایق علمی مطروحه در این رساله به نتیجه نمی‌رسید. همچنین باید از اساتید گرانقدر مرحوم دکتر صادق آینه‌وند، مرحوم دکتر عماد افروغ و دکتر عبدالرحمن عالم که در ارزیابی این رساله نکات ارزشمندی را در بهبودی اثر متذکر شدند، سپاس‌گزاری نمایم.

ارادت خالصانه خود را تقدیم می‌کنم به محضر استاد ارجمند جناب آقای دکتر مهدی گلشنی ریاست وقت پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی که زمینه بهره‌گیری از اساتید متفکر و مجرب در دوره دکترای پژوهشگاه را فراهم ساختند. باید از دوست محققم دکتر مجید بهستانی که شرایط انتشار این اثر را فراهم ساختند و همچنین از سرکار خانم زینب خیردوست که با اخلاق نیکو و پیگیری‌های مستمر، بدعه‌دی‌های نویسنده را نادیده گرفتند و سرکار خانم احدی ویراستار این اثر و همکاری سرکار خانم زهرا ذوالفقاری و سایر دست‌اندرکاران بنیاد ایران‌شناسی به‌خصوص

ریاست محترم بنیاد دکتر محمدحسین رجبی دوانی که این اثر را در خور انتشار دیدند، سپاسگزاری نمایم. از دوست پژوهشگرم محمد حسین ضمیریان که با افکار جوان، زنده و با طراوت و ذهن پرسشگر و طرح پرسش‌های مؤثر در بهبود مباحث علمی این اثر نقش داشتند هم تشکر می‌کنم.

این اثر را تقدیم می‌کنم به همه شهداء، جانبازان و ایثارگران انقلاب اسلامی و دفاع مقدس و تمام دلسوختگان معرفت در این مرز و بوم که اگر گذشت، فداکاری و جانفشانی‌های آنها نبود، برای امثال من این شرایط و امکانات فراهم نمی‌شد.

مظفر نامدار

بهار سال ۱۴۰۳ش / ۲۵ رمضان المبارک ۱۴۴۵ق

مصادف با روز جهانی قدس شریف

